



Rekenkamercommissie gemeente Heusden

Van Discussienota naar Kadernota Sportbeleid

*Een onderzoek naar de
Kadernota Sport & Bewegen
van de gemeente Heusden*

Voorwoord

Voor u ligt het eindrapport over het sportbeleid van de gemeente Heusden. De sportnota is eind 2008 door de raad vastgesteld. Er is dus slechts ruim een jaar beschikbaar geweest om deze sportnota uit te voeren. Men kan niet verwachten dat alle elementen uit de sportnota reeds zijn gerealiseerd. Wel mag men verwachten dat er aanzetten zijn om de sportnota tot uitvoering te brengen. Dit onderzoek is dus daarop gericht.

Blijkbaar heeft het sportbeleid volop in de belangstelling gestaan bij de gemeenteraad van Heusden. Verschillende fracties hadden dit onderzoeksonderwerp aangeraden vorig jaar, echter toen was het te kort dag om al een evaluatief onderzoek te verrichten.

De rekenkamercommissie Heusden is van mening, evenals de gemeente Heusden, dat sport van een groot maatschappelijk belang is voor een gemeente. Het gaat dan vooral om de breedtesport zoals Erica Terpstra dat ook wil(de) bevorderen. Sport heeft over het algemeen vele positieve invloeden, zoals op de gezondheid van de sporters, de samenwerking tussen mensen, het bevordert de saamhorigheidsgevoel, de inzet voor de medemens als vrijwilliger, etc.

Het lijkt er op dat binnen de gemeente Heusden een goed sportklimaat heerst. De rekenkamercommissie zou zeggen koester dit, door een goed sportbeleid te voeren met de juiste ondersteuning vanuit de gemeente.

Het onderzoek is uitgevoerd door Partners+Pröpper in de personen van Mark Rouw en Juul Cornips.

Vlijmen, 31 mei 2010

Namens de rekenkamercommissie Heusden,
Drs. ing. A.M.A. van Drunen MSc.

Inhoudsopgave

Rekenkamercommissie Heusden	Voorwoord	2
	Voorwoord	2
0	Samenvatting en bestuurlijke reactie	4
0.1	Samenvatting	4
0.2	Bestuurlijke reactie	5
1	Inleiding	7
1.1	Aanleiding	7
1.2	Doel- en vraagstelling	7
2	Conclusies & Aanbevelingen	10
2.1	Conclusies	10
2.2	Aanbevelingen	13
3	De Feiten	16
3.1	Kaderstelling door de raad	16
3.1.1	Kaders sportbeleid	16
3.1.2	Totstandkoming kadernota Sport & Bewegen	19
3.1.3	Uiting sportbeleid	20
3.2	Uitvoering van het sportbeleid	22
3.2.1	Uitvoering van het sportbeleid	22
3.2.2	Doelmatigheid van het sportbeleid	27
3.3	Resultaten	27
3.4	Voorwaarden voor succesvolle uitvoering van beleid	28
3.4.1	De regiefunctie van de gemeente	29
3.4.2	Tevredenheid en steun van sportverenigingen en maatschappelijke instellingen	30
Bijlage 1	Normenkader	32
	Onderzoeksvraag	32
	Meetpunt	32
	Normen	32
Bijlage 2	Procesbeschrijving	36
Bijlage 3	Bronnenlijst en gesprekspartners	40

0 Samenvatting en bestuurlijke reactie

0.1 Samenvatting

De rekenkamercommissie Heusden heeft het beleidsterrein Sport & Bewegen geëvalueerd. Eind 2008 is er door de gemeente Heusden een nieuwe kadernota Sport & Bewegen uitgebracht. In de gesprekken door de rekenkamercommissie met de fracties bleek dat de sportnota volop in de belangstelling stond. De gemeente Heusden heeft nog maar een goed jaar de tijd gehad om haar nieuwe nota uit te voeren, dus een uitvoerig evaluatief onderzoek is niet zozeer op zijn plaats. Er is echter wel voor gekozen om het sportbeleid te evalueren, omdat vooral gekeken kan worden of er met de sportnota goed gewerkt kan worden en welke vorderingen er zijn gemaakt.

De rekenkamercommissie Heusden is tot de conclusie gekomen dat de kadernota Sport & Bewegen hele goede elementen bevat, maar dat het meer een discussienota is dan een echte kadernota. Deze kadernota kan goed gebruikt worden om het sportbeleid van de gemeente Heusden nader in te vullen, echter er dient dan wel een verdere verdieping te worden aangebracht in de analyse van de sportsituatie in Heusden. Als de sportsituatie beter wordt geanalyseerd dan kan de raad ook aangeven welke probleemsituaties men ziet en dus kan de raad ook haar wensen kenbaar maken. Bijvoorbeeld: Als de raad weet dat 81% van de jeugd tussen 12 – 18 jaar sport, wat wil de raad dan? Wil de raad dit percentage verhogen, dan is 81% een probleem en dienen er gerichte acties komen. De vraag is ook: wat zou het percentage moeten zijn?

Vanuit een heldere probleemanalyse van de sportsituatie kan de raad ook concrete gerichte, evalueerbare doelen stellen. Vanuit de doelstellingen kunnen actieprogramma's gemaakt worden om deze doelstellingen te realiseren. De gemeente heeft daarbij een regierol en zal dus duidelijk moeten maken hoe zij haar regierol invult.

De aanbevelingen vanuit dit onderzoek zijn dan ook:

1. maak een analyse van de sportsituatie;
2. maak een nieuwe kadernota Sport & Bewegen;
3. zorg voor bestuurskrachtige uitvoering van het sportbeleid;
4. versterk en professionaliseer de regierol van de gemeente op het sportbeleid.

0.2 Bestuurlijke reactie

Rekenkamercommissie gemeente Heusden

Ons kenmerk:

Vermeld bij uw correspondentie altijd ons kenmerk!

Behandeld door: Mevr. C. Martens

Doorkiesnummer: (073) 513 17 89

E-mailadres: info@heusden.nl

Onderwerp: Inhoudelijke reactie rekenkamerrapport

Datum: 29 juni 2010

Verz. 30 juni 2010

Geachte heer, mevrouw,

Op 2 juni hebben wij het rapport van de rekenkamercommissie inzake het sportbeleid ontvangen. Door middel van deze brief geven wij u de gevraagde bestuurlijke reactie op dit rapport.

Wij onderschrijven de aanbeveling uit het rapport. De opgedane ervaringen met de uitvoering van het sportbeleid tijdens de afgelopen periode hebben tot eenzelfde conclusie geleid. Wij zijn dan ook bereid en van plan om de komende periode actief aan de slag te gaan met deze aanbevelingen.

Hierbij zullen we per aanbeveling een reactie geven:

1. Maak een analyse van de sportsituatie: het college zal uitvoering geven aan deze aanbeveling. Onderzoek naar sport- en beweeggedrag van de Heusdense burgers zal bijvoorbeeld expliciet mee genomen worden in de vragenlijst die verwerkt wordt in de nieuwe wijkatlas.
2. Maak een nieuwe kadernota Sport&Bewegen: op basis van een goede analyse kan bezien worden of de huidige kadernota herzien moet worden, danwel of er een nieuwe kadernota ontwikkeld zal worden.
3. Zorg voor bestuurskrachtige uitvoering van het sportbeleid: het college onderschrijft uw aanbeveling om de verenigingen te betrekken bij ontwikkelingen en te komen tot een uitvoeringsprogramma waarover periodiek verantwoording wordt afgelegd. Het platform

Sport&Bewegen is één van gremia die hiervoor als gesprekspartner dienen.

4. Versterk en professionaliseer de regierol van de gemeente op het sportbeleid: ook deze aanbeveling zal door het college ter hand genomen worden, waarbij in eerste instantie gekeken zal worden naar een nadere definiëring en invulling van de regierol.

Met vriendelijke groet,

het college van Heusden,
de secretaris, de burgemeester,

mr. J.T.A.J. van der drs. H.P.T.M. Willems
Ven

1 Inleiding

Sport heeft een erkende maatschappelijke functie gekregen. Sportbeoefening is al lang geen doel meer op zich, maar vervult ook andere functies. Het brengt mensen bij elkaar en bevordert een gezonde leefstijl. Daarnaast stimuleert sport de ontwikkeling van normen en waarden en bevordert het de sociale samenhang. Sport en bewegen staan voor vermaak en ontspanning, maar ook voor inspanning en strijd.¹

1.1 Aanleiding

De gemeenteraad van Heusden heeft in september 2008 een nieuwe kadernota Sport & Bewegen vastgesteld. De nieuwe kadernota beoogt een aantal fundamentele veranderingen in het sportbeleid van de gemeente. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om wijzigingen in de financieringsstructuur, met name de privatisering en een grotere financiële inbreng van de verenigingen.

Nu het inmiddels meer dan een jaar geleden is dat de kadernota is vastgesteld, heeft de rekenkamercommissie van de gemeente Heusden een onderzoek gedaan naar de uitvoering van de kadernota en de feitelijke ontwikkelingen die zich hebben voorgedaan in het sportbeleid. Dit rapport doet verslag van het onderzoek.

1.2 Doel- en vraagstelling

DOELSTELLING

Het doel van het onderzoek is:

Inzicht te krijgen in de mate waarin de nieuwe kadernota Sport & Bewegen ontwikkelingen in gang heeft gezet, op een zodanige wijze dat deze bijdragen aan het behalen van de geformuleerde beleidsdoelen en de beoogde maatschappelijke effecten.

CENTRALE VRAAGSTELLING

De centrale vraag van het onderzoek luidt:

In hoeverre geeft de gemeente Heusden uitvoering aan de nieuwe kadernota Sport & Bewegen op een zodanige wijze dat deze bijdraagt aan de gezondheid en het sociaal maatschappelijk optimaal functioneren van burgers in de gemeente Heusden, en welke verbeteringen zijn hierin mogelijk?

¹ Bron: Kadernota Sport & Bewegen gemeente Heusden, september 2008, p. 5.

ONDERZOEKSVRAGEN

De centrale vraagstelling is opgedeeld naar de volgende onderzoeksvragen.

Kaderstelling door de raad

- 1 In hoeverre heeft de gemeente Heusden een uitvoerbaar kader voor het sportbeleid geformuleerd?
 - a Welke visie heeft de raad op het sportbeleid?
 - b Hoe is deze visie uitgewerkt in de kadernota Sport & Bewegen en welke doelstellingen wil de gemeente realiseren?
 - c Welke nota's hebben directe relaties met het sportbeleid en welke doelstellingen worden in deze beleids- en uitvoeringsnota's nagestreefd?
 - d Waarin komt het sportbeleid tot uiting, zoals sportverenigingen, accommodaties en initiatieven tot bewegen?
 - e Hoe is de kadernota in 2008 tot stand gekomen en wat was de rol van de raad hierbij?

Uitvoering van het sportbeleid

- 2 Welke maatregelen heeft de gemeente genomen voor de uitvoering van het sportbeleid, en de kadernota Sport & Bewegen in het bijzonder?
 - a Welke vordering is gemaakt in de uitvoering van de kadernota Sport & Bewegen? Welke uitvoeringsplannen liggen er en welke resultaten zijn tot nu toe geboekt?
 - b In hoeverre is de uitvoering doelmatig?
 - c Zijn andere resultaten gerealiseerd die met doelmatigheid te maken hebben?

Resultaten

- 3 In hoeverre heeft de gemeente zicht op de vorderingen die zijn gemaakt op het gebied van het optimaal sociaal/ maatschappelijk functioneren van burgers en de gezondheid van burgers en andere maatschappelijke effecten?
- 4 Zijn de uitvoeringsplannen voldoende en adequaat voor het behalen van de beoogde doelen en maatschappelijke effecten?

Voorwaarden voor succesvolle uitvoering van beleid

- 5 In hoeverre zijn in de gemeente Heusden de voorwaarden aanwezig voor het bereiken van de beoogde doelen en maatschappelijke effecten van het sportbeleid?
 - a Hoe wordt de regiefunctie van de gemeente Heusden ten uitvoer gebracht en is deze effectief en efficiënt?
 - b Zijn de uitvoeringsnota's en het sportbeleid bekend bij de juiste mensen en helder en eenduidig voor ambtenaren en instellingen om het sportbeleid efficiënt toe te passen?
 - c Wat is het oordeel van de sportverenigingen over het beleid, de werkwijze en de communicatie van de gemeente?

ONDERZOEKSMODEL EN LEESWIJZER

Figuur 1.1 geeft een schematische weergave van de onderzoeksvragen.



Figuur 1.1: onderzoeksmodel

Deze figuur geeft tevens de structuur van de hoofdstukken aan. De rapportage start met de conclusies en aanbevelingen. Hoofdstuk 3 behandelt het feitenrapport. Dit feitenrapport wordt in bovenstaande 4 delen opgebouwd, kaderstelling door de raad, uitvoering van het sportbeleid, de resultaten en de voorwaarden. Het normenkader wordt in bijlage 1 weergegeven. Bijlage 3 geeft een procesbeschrijving van wat er achtereenvolgens is gebeurd. In bijlage 3 wordt de bestudeerde nota's en notitie weergegeven en welke personen geïnterviewd zijn.

2 Conclusies & Aanbevelingen

2.1 Conclusies

CENTRALE CONCLUSIE

De Kadernota Sport & Bewegen is eigenlijk geen goede kadernota maar wel een heel goede discussienota voor de raad.

Rondom het sportbeleid worden een heldere visie uitgewerkt en een aantal heldere (mogelijke) uitgangspunten. Echter, de Kadernota Sport & Bewegen is niet gebaseerd op een goede analyse van de sportsituatie in Heusden. Bij het vaststellen van de (kader)nota had de gemeente bijvoorbeeld geen goed zicht op de sportdeelname van de bewoners van Heusden (alleen percentages van de jeugd), de ongeorganiseerde sportbeoefening, de financiële situatie van de sportverenigingen en het vrijwilligersbestand van verenigingen. Doordat het zicht op de sportsituatie in Heusden ontbrak, was ook onduidelijk voor welke kernopgave de gemeente stond met betrekking tot het sportbeleid vanuit de uitgewerkte visie en uitgangspunten.

Na vaststelling van de (Kader)nota Sport & Bewegen heeft de gemeente alsnog twee nulmetingen uitgevoerd om meer zicht te krijgen op de sportsituatie in Heusden. De nulmeting naar de gemeentelijke kosten van de sportaccommodaties en de nulmeting naar de maatschappelijke effecten van sport hebben nog niet het gewenste inzicht opgeleverd. Daarom heeft het college begin 2010 besloten een vervolgonderzoek in te stellen. De rekenkamercommissie Heusden vindt dit een goede zaak. Wij gaan zelfs iets verder in onze aanbevelingen met betrekking tot het verdiepend onderzoek.

Met deze centrale conclusie als uitgangspunt, er is geen goede Kadernota maar wel een heel goede discussienota, kunnen onderstaande conclusies worden getrokken ten aanzien van de kaderstelling door de raad, de uitvoering van het sportbeleid, de resultaten en effecten en de voorwaarden voor een succesvolle uitvoering van het beleid.

KADERSTELLING DOOR DE RAAD

- 1 De gemeenteraad Heusden heeft een onvoldoende evalueerbaar en resultaatgericht kader voor het sportbeleid geformuleerd.
 - De (kader)nota bevat een algemene, themaoverstijgende visie en beoogt een koppeling te leggen met andere beleidsterreinen.
 - Sport is een middel om de gezondheid en het sociaal-maatschappelijk functioneren van de inwoners van Heusden te optimaliseren. De (kader)nota maakt echter niet duidelijk hoe de gemeente sport met andere beleidsterreinen en -maatregelen wil verbinden.
 - De (kader)nota bevat geen probleemanalyse.
 - Er wordt niet aangegeven waar we nu staan met het sportbeleid, waar we naar toe willen en welke discrepantie hier tussen zit. Daardoor weet de gemeente Heusden niet waaraan ze moet werken. Er bestaat onvoldoende zicht op de inhoudelijke opgave en de wijze waarop de doelen en middelen aansluiten bij de situatie. B.v. bij het vaststellen van het beleid heeft de gemeente geen zicht gehad op de uitvoerbaarheid van de 50%-regeling (een van de uitgangspunten in

de nota Sport & bewegen) en de maatschappelijke effecten hiervan in het licht van de algemene visie die zich richt op sportbeoefening door alle leeftijdscategorieën. De doelstelling is gericht op het kunnen oplossen van knelpunten, maar welke knelpunten dit zijn en hoe deze zich verhouden tot de problematiek of opgave blijven onbenoemd in de nota.

- Met uitzondering van de 50%-regeling is de visie op het sportbeleid niet uitgewerkt in resultaatgerichte en evalueerbare doelstellingen.
- Met het ontbreken van resultaatgerichte en evalueerbare doelstellingen is het ook lastig te bepalen wanneer de gemeente ‘een succesvol sportbeleid’ heeft gerealiseerd. En de gemeente Heusden kan alleen resultaatgerichte en evalueerbare doelstellingen formuleren als men weet waar men nu staat en waar men naar toe wil.
- Zo weet de gemeente Heusden dat 81% van de jeugd tussen 12 -18 jaar sport (cijfers van 2008) terwijl 76% van de jeugd in de regio dit doet. De vraag is welke politieke keuze hier moeten worden gemaakt. Wil men bijvoorbeeld het percentage in Heusden handhaven of nog verder verhogen? Wil men sport inzetten als middel om overlast van de jeugd in bepaalde wijken te verminderen?. (integratie van sportbeleid met andere beleidsterreinen).
- De raad dient zijn keuze te maken. Als de raad haar keuze heeft bepaald dan kunnen hiervoor gerichte acties bedacht worden en u zult begrijpen dat een verhoging van het percentage sportbeoefenaars meer inzet vergt dan wanneer het percentage gehandhaafd zou moeten worden. Door deze gerichte politieke keuzes worden de (financiële) middelen van de gemeente Heusden efficiënter en effectiever ingezet.

UITVOERING VAN HET SPORTBELEID

- 2 De uitvoering van het sportbeleid is te weinig gericht vanuit de probleemanalyse en de daaruit voortvloeiende noodzakelijke activiteiten. Het is hoofdzakelijk een continuering van bestaande maatregelen en projecten, zoals het beheer en onderhoud van accommodaties en het aanvragen/ uitvoeren van stimuleringsmaatregelen.
 - De (kader)nota is niet vertaald in concrete uitvoeringsplannen met bijbehorende planning. Maar dit is logisch omdat er niet gewerkt wordt vanuit een probleemanalyse.
 - Het maken van een analyse om zicht te krijgen op de sportsituatie is onderdeel van de uitvoering van de (kader)nota. De twee nulmetingen die hiervoor zijn uitgevoerd bieden echter nog steeds onvoldoende inzicht in onder meer de financiële en maatschappelijke consequenties van de 50%-regeling. Wel heeft één van de nulmetingen aangetoond dat het beleid op onderdelen niet haalbaar is. De resultaten van deze nulmetingen kunnen worden gebruikt als input voor een nieuwe kadernota Sport & Bewegen.
 - In de uitgangspunten van de (kader)nota wordt heel nadrukkelijk gesproken over het stimuleren van de ongeorganiseerde sport. Dit uitgangspunt is niet terug te vinden in gerichte activiteiten van de gemeente.

RESULTATEN EN EFFECTEN

- 3 Omdat de (kader)nota van relatief recente datum is, zijn vooralsnog geen concrete resultaten en effecten te meten.

De gemeente heeft nog onvoldoende zicht op de te verwachten maatschappelijke effecten van de doelstellingen uit de (kader)nota. De uitgevoerde nulmeting naar maatschappelijke effecten geeft bijvoorbeeld inzicht in de motivatie van mensen om te gaan sporten, maar nog onvoldoende in de effecten van het huidige beleid.

4 Het ontbreken van een uitvoeringsplan maakt het niet mogelijk deze te beoordelen in het licht van de beoogde resultaten en effecten.

Desondanks gebeurt er veel op het gebied van sport en -beleid in de gemeente Heusden.

- De gemeente zet subsidies in en beheert en onderhoudt sportaccommodaties.
- In het kader van sportstimulering zet de gemeente diverse activiteiten en projecten in. Voorbeelden zijn het Sportloket, Sportkompas en Buurtsport.

VOORWAARDEN VOOR EEN SUCCESVOLLE UITVOERING VAN HET BELEID

5 De voorwaarden voor een succesvolle uitvoering van het sportbeleid met het oog op het bereiken van gestelde doelen en effecten zijn in toenemende mate aanwezig.

- Met de komst van de Kadernota Sport & Bewegen heeft de gemeente een stap gezet naar meer coördinatie tussen verschillende beleidsterreinen zoals jeugd, gezondheid en ouderen. De coördinatie tussen de beleidsterreinen is verbeterd, de rollen en taken van verschillende actoren zijn helder. Het is wel nog onduidelijk of de gemeente budgetten in samenhang beschouwt.
- De kadernota is bekend bij interne en externe sleutelpersonen.
- De verenigingen onderschrijven de visie van de gemeente op het sportbeleid.

Daarnaast zijn er ook een paar punten te noemen die juist het succesvol uitvoeren van het sportbeleid kunnen belemmeren:

- De externe regierol van de gemeente is nog onvoldoende uitgewerkt. Een voorbeeld hiervan is de onduidelijkheid bij verenigingen over de rol van de gemeente, de rol voor henzelf in relatie tot de gemeente en de consequenties die de (kader)nota met zich meebrengt.
- De verenigingen staan kritisch tegenover enkele maatregelen. Meer specifiek richt de kritiek zich op de 50%-regeling. Deze maatregel ligt zeer gevoelig. Doordat er geen zicht is op de uitvoerbaarheid van de maatregel en de consequenties ervan, heeft de maatregel voor (onnodige) onrust gezorgd bij verschillende verenigingen. Tegelijkertijd geeft meer dan de helft van de benaderde verenigingen aan niet tevreden te zijn over de betrokkenheid bij en de communicatie over het sportbeleid.

2.2 Aanbevelingen

De aanbevelingen zijn gericht op:

1. analyseren van de sportsituatie;
2. vaststellen van een nieuwe kadernota Sport & Bewegen;
3. bestuurskrachtige uitvoering van het sportbeleid;
4. versterking en professionalisering van de regierol van de gemeente op het sportbeleid.

Aanbeveling 1: maak een analyse van de sportsituatie

Voor de vormgeving en uitvoering van het sportbeleid is het noodzakelijk (alsnog) goed zicht te krijgen op de sportsituatie. Ontbrekende zaken moeten worden ingevuld. Het gaat hier niet alleen om zicht krijgen op een algemene stand van zaken, maar ook om de sterke kanten en de pijnpunten.

TOELICHTING

De analyse van de sportsituatie richt zich op:

- De sportdeelname van de bewoners van Heusden, en met name de doelgroep jongeren. Dit zicht maakt het mogelijk een probleemanalyse op te stellen, vorderingen in de sportdeelname te monitoren en daarmee de effecten van het beleid te evalueren.
- De ongeorganiseerde sportbeoefening van bewoners. Niet alle sportdeelname vindt immers plaats in verenigingsverband.
- De mate van zelfredzaamheid van verenigingen. Hierbij gaat het niet alleen om de financiële situatie van verenigingen, maar ook om andere aspecten zoals het vrijwilligersbestand van verenigingen.
- Zicht op de activiteiten die verschillende verenigingen ontplooiën naast reguliere sportactiviteiten. Hiermee ontstaat ook inzicht in de wijze waarop verenigingen op een andere wijze een bijdrage kunnen leveren aan het sociaal-maatschappelijk functioneren van bewoners.
- Zicht op de opvattingen, belangen, ambities, voorkeuren en percepties van de belangrijkste actoren voor realisatie van het sportbeleid. Het gaat in ieder geval om de sportverenigingen, maar bijvoorbeeld ook om scholen (zoals docenten lichamelijke opvoeding) en andere verenigingen die de sportbeoefening van doelgroepen kunnen stimuleren.
- De visie en ambitie van de gemeente op de externe regierol. Hoe verhouden de actoren zich tot het gemeentebestuur tijdens het verdere beleidsproces en de uitvoering? Zijn verenigingen bijvoorbeeld adviseur van het bestuur of samenwerkingspartners? Verenigingen maken immers ook zelf beleid en bij 50% bekostiging van het accommodatiebeleid neemt hun aandeel in het beleid alleen maar toe. Heel operationeel gesteld: ‘wie betaalt, bepaalt’.

Er zijn verschillende wegen waarlangs de gemeente het zicht op de situatie kan vergroten. Dit kan via eigen of extern onderzoek, bijvoorbeeld in de vorm van een nulmeting. De gemeente kan ook relatief snel en efficiënt het zicht vergroten door belangrijke actoren te bevragen op alle relevante informatie, bijvoorbeeld tijdens een informatiebijeenkomst.

De inventarisatie van de sportsituatie kan leiden tot het identificeren van relevante politieke keuzevraagstukken, dilemma's, alternatieven en de belangen van relevante actoren (zoals de verenigingen) daarbij. Bijvoorbeeld: betaalbare bekostiging van accommodaties door een grotere bijdrage (50%) van verenigingen versus betaalbare accommodaties door centralisatie (minder, maar kwalitatief hoogwaardigere accommodaties waar verenigingen faciliteiten delen). Op basis van dit inzicht kan de raad een goed geïnformeerd politiek debat voeren.

Aanbeveling 2: maak een nieuwe Kadernota Sport & Bewegen

Het is aan de gemeenteraad om in het politiek debat te komen tot een oordeel over de gewenste sportsituatie. Welke problemen definieert de raad gezien de analyse van de sportsituatie in de gemeente Heusden? Als de raad iets als een probleem definieert dan dient vastgesteld te worden wat dan wel de wenselijke situatie is. Ook kan de raad tevreden zijn met delen van de sportsituatie dus dient dit gehandhaafd te worden. Ontwikkel op basis van het inzicht in de situatie (aanbeveling 1) de Kadernota Sport & Bewegen, formuleer daarbij evalueerbare en resultaatgerichte doelstellingen die aansluiten bij de probleemanalyse. Het formuleren van evalueerbare en resultaatgerichte doelstellingen geeft richting aan het beleid en ondersteunt de sturende en controlerende rol van de raad (zie bijlage 4) voor een nadere toelichting en handreiking).

Aanbeveling 3: zorg voor bestuurskrachtige uitvoering van het sportbeleid

Ontwikkel slagvaardig bestuur door een planmatige en doelmatige uitvoering van het sportbeleid. Stel daartoe een uitvoeringsprogramma op dat inzichtelijk maakt hoe, met welke inzet en met welk tijdpad de beoogde doelstellingen dienen te worden bereikt.

TOELICHTING

- a Betrek verenigingen niet alleen bij het verkrijgen van zicht op de situatie, maar ook bij de uitvoering en het uitvoeringsprogramma: gezamenlijk beleid vraagt om gezamenlijke uitvoering. Verenigingen zijn voor het sportbeleid méér dan de doelgroep van het beleid. Ze kunnen ook een belangrijke rol spelen als adviseurs van het college of coproductant in de uitvoering van het sportbeleid. Verenigingen kunnen bijvoorbeeld naast het aanbieden van sportactiviteiten ook andere activiteiten ontplooiën gericht op het sociaal-maatschappelijk functioneren van burgers.
- b Maak gebruik van de (tussentijdse) evaluaties en monitoring als structureel onderdeel van de uitvoering van het beleid. Tussentijdse evaluaties maken het mogelijk de (neven)effecten van het sportbeleid inzichtelijk te maken. Leg op basis van dit inzicht publieke verantwoording af over de uitvoering en de bereikte resultaten.
- c Maatregelen kunnen ook onbedoelde neveneffecten hebben, zoals hogere contributieprijs voor sporters waarmee de drempel om deel te nemen aan sport voor sommige doelgroepen te hoog wordt. Het beleid werkt dan averechts. Benut monitoring en evaluatie om tijdig bij te kunnen sturen.

Aanbeveling 4: versterk en professionaliseer de regierol van de gemeente op het sportbeleid

Versterk de regiefunctie van de gemeente op het gebied van welzijn en sport als voorwaarde voor een goed extern samenspel met partijen uit de samenleving.

TOELICHTING

- a Formuleer een duidelijke invulling van hoe de gemeente de externe regierol wil en kan spelen. Wat verstaat de gemeente onder het voeren van regie, en welke inspanningen vraagt dit van wie?
- b Spreek verenigingen vanuit de regierol nadrukkelijker aan op samenwerking en medewerking met het oog op nog te bereiken resultaten (bijvoorbeeld het verhogen van de sportbeoefening). Motiveer en enthousiasmeer partijen om bij te dragen en heb daarbij zicht op de eigen rol en beperkingen bij het bereiken van de maatschappelijke effecten.
- c Organiseer vanuit de gemeentelijke regierol zicht op de situatie. Via deze weg ondersteunt regie aanbeveling 1.
- d Wijs een ambtelijke regisseur aan die zowel extern als intern (naar college, raad en andere afdelingen) de nodige verbindingen kan leggen om extern een goede en herkenbare samenwerkingspartner voor de verenigingen te zijn.

3 De Feiten

3.1 Kaderstelling door de raad

Deze paragraaf (3.1) geeft antwoord op de eerste onderzoeksvraag: in hoeverre heeft de gemeente Heusden een uitvoerbaar kader voor het sportbeleid geformuleerd? Paragraaf 3.1.1 beschrijft de kaders die ten grondslag liggen aan het sportbeleid. Hierbij wordt tevens ingegaan op de wijze waarop de kaders zijn uitgewerkt in operationele doelstellingen, en de verschillende onderdelen waarop het sportbeleid tot uiting komt. Vervolgens gaat paragraaf 3.1.2 in op de wijze waarop de kadernota tot stand is gekomen.

3.1.1 Kaders sportbeleid

VISIE OP HET SPORTBELEID

De door de gemeenteraad vastgestelde kadernota Sport & Bewegen geeft een algemene visie op het sportbeleid voor de gemeente Heusden:²

“De gemeente Heusden bevordert voor alle leeftijdscategorieën sportbeoefening. Dit wil zij op een adequate wijze faciliteren, stimuleren en regisseren. Hierbij wordt sport ingezet als middel om de gezondheid en het sociaal-maatschappelijk functioneren te optimaliseren.”

In deze visie is sport geen doel op zich, maar een middel om gezondheidsdoelen en welzijnsdoelen te realiseren. De gemeente wil de kansen van sport en bewegen *benutten over de volle breedte van thema's* en beoogt hiermee de koppeling te leggen met andere beleidsterreinen zoals de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), Recreatie en Toerisme, en Onderwijs. Op welke wijze de gemeente dit beoogt en waar precies de koppelingen liggen, is niet duidelijk gemaakt in de kadernota.

Hoewel de visie is gericht op de toekomst, geeft zij geen vergelijking met de huidige situatie. Hierdoor is het niet duidelijk of en hoe de gewenste situatie afwijkt of in het verlengde ligt van de beginsituatie. Het beleid bevat geen probleemanalyse in termen van maatschappelijke effecten (bijvoorbeeld sportdeelname en het maatschappelijk functioneren van bewoners). De probleemanalyse richt zich met name op de financiële aspecten van het beleid. Het uitgangspunt hierbij is dat de gemeente streeft naar meer gelijkheid in de financiële bijdragen van sportverenigingen.

De visie bevat *een beeld van de taakopvatting van de gemeente*. Zo stelt de kadernota dat de gemeente een regisserende rol voert – overigens zonder aan te geven wat deze regiefunctie precies inhoudt. Binnen het door de raad vastgestelde sportbeleid faciliteert en ondersteunt de gemeente al dan niet financieel de verenigingen. De gemeente zoekt

² Bron: Kadernota *Sport & Bewegen* gemeente Heusden, september 2008, p. 5.

overleg en afstemming met partijen in het onderwijsveld, het Platform Sport en Bewegen en sportverenigingen over de sportvoorzieningen en -activiteiten. Daarbij legt de gemeente ook vooral de nadruk op de eigen verantwoordelijkheid van de verenigingen, met name ten aanzien van het werven en behouden van vrijwilligers en de financiële bijdrage van de verenigingen aan de gemeentelijke accommodatiekosten.

Gemeenten kennen geen wettelijke taak ten aanzien van sport, maar het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) stimuleert wel lokaal sportbeleid. De gemeente Heusden heeft gebruik gemaakt van de subsidiegelden van VWS in het kader van de Breedtesportimpuls (dit is gestopt in 2008). Daarnaast heeft de gemeente in de kadernota opgenomen de breedtesport te evalueren, stimuleren en te faciliteren.

UITWERKING VISIE IN DE KADERNOTA SPORT & BEWEGEN

De visie is uitgewerkt in drie doelstellingen en drie uitgangspunten, waarin de (financiële) zelfwerkzaamheid en eigen verantwoordelijkheid van de verenigingen nadrukkelijk benoemd is. Op welke manier de gemeente zijn faciliterende en stimulerende rol oppakt, en wanneer de gemeente van succes kan spreken bij de uitvoering van het sportbeleid, is niet duidelijk gemaakt.

De geformuleerde doelstellingen en uitgangspunten zijn over het algemeen *beperkt evalueerbaar* omdat ze weinig specifiek, meetbaar en tijdgebonden geformuleerd zijn. Daarmee is ook de *resultaatgerichtheid beperkt*; als het doel of de maatregel van de gemeente niet helder is, is ook niet te bepalen wanneer naar tevredenheid resultaten worden geboekt. Overigens is het op deze wijze formuleren van de doelstellingen een bewuste keuze geweest van de gemeente, aangezien de nulmetingen naar de maatschappelijke effecten en de gemeentelijke accommodatiekosten nog uitgevoerd moesten worden.

Een voorbeeld van een beperkt evalueerbaar en resultaatgericht uitgangspunt is: “De gemeente stimuleert lichamelijke activiteit, waarbij de nadruk ligt op jeugd en ouderen”.

Hierbij is niet duidelijk wat de gemeente gaat doen en wanneer de gemeente tevreden is: Wat verstaat de gemeente onder stimuleren? Wanneer is de stimulatie naar tevredenheid van de gemeente? Als meer mensen aan de nationale bewegingsnorm voldoen? Als meer mensen tevreden zijn met de sportmogelijkheden in de gemeente? En om hoeveel mensen/ welk percentage gaat het dan en wanneer wil de gemeente dit bereiken?

Een voorbeeld van een vrij goed evalueerbaar en resultaatgericht uitgangspunt is: “Binnen maximaal tien jaar nemen de sportverenigingen 50% van de werkelijke gemeentelijke [accommodatie]kosten voor hun rekening. De daarbij vrijkomende middelen worden benut om de knelpunten op te lossen.”

Deze formulering is wél evalueerbaar: het tijdspad is aangegeven, het bevat een meetbare indicator en het is duidelijk waar het over gaat. Aandachtspunt is wel dat de gemeente de *50%-regeling* in de kadernota heeft opgenomen, zonder dat op dat moment de effecten hiervan *voor de verenigingen* in kaart zijn gebracht. Alleen het effect *voor de gemeente* is genoemd.

AANVERWANTE NOTA'S

De kadernota Sport & Bewegen is niet de enige beleidsnota waarin doelstellingen met betrekking tot het sociaal-maatschappelijk functioneren van burgers zijn geformuleerd. In dit licht kent de kadernota Sport & Bewegen een aantal aanverwante nota's:

- *Beleidsplan Integrale Jeugdgezondheidszorg 2004-2007*. Met de Wet collectieve preventie volksgezondheid (Wcpv) hebben gemeenten per 1 januari 2003 de bestuurlijke verantwoordelijkheid gekregen voor de jeugdgezondheidszorg voor alle jeugdigen van 0-19 jaar. Het stimuleren van sport is één van de thema's waarop de jeugdgezondheidszorg (JGZ) zich richt.
- *Nota Lokaal Gezondheidsbeleid Heusden op gezonde koers (2004-2007)*. Deze nota benoemt actiepunten in het kader van het gezondheidsbeleid, die erop zijn gericht de voorkomende gezondheidsachterstanden in de gemeente Heusden te bestrijden. De nota legt expliciet de link met de dan nog op te stellen kadernota: "In het verlengde van het gemeentelijke welzijnsbeleid staat ook een gemeentelijke kadernota op het programma. Het scheppen van voorwaarden o.a. gericht op een zo lang mogelijk en gezond leven is een belangrijk uitgangspunt in deze beide nota's."³

Uit de gezondheidsenquêtes blijkt dat de inwoners van Heusden te weinig sporten en bewegen. Het ontbreken van voldoende beweging onder de doelgroep jongeren wordt genoemd als aandachtspunt in de te ontwikkelen kadernota. Vanwege de positieve effecten van sportbeoefening op jonge leeftijd wordt gepleit voor prioritering richting breedtesport ten behoeve van de basisschooljeugd. Verder pleit de nota voor een verbreding van het sportstimuleringsproject Sportkompas naar de hele gemeente Heusden.
- *Nota Subsidies 2005-2007*. Deze nota schept duidelijkheid over de instellingen en organisaties die in aanmerking komen voor subsidies en over de normen waarop het subsidiebedrag is gebaseerd. De nota maakt een einde aan de informele en projectsubsidies. Op basis van de vorige nota Subsidies en de nota Harmonisatie accommodatiebeheer wordt aan gebruikers van gemeentelijke accommodaties op het gebied van welzijn en sport een subsidie op de huurkosten beschikbaar gesteld. Hiervoor bestaan verschillende regelingen. Via de gemeentelijke kadernota zullen de verschillende regelingen met de diverse sportverenigingen in beeld worden gebracht. "Op basis van het uitgangspunt van budgettaire neutraliteit voor zowel de individuele verenigingen als voor de gemeente zal in dat kader een gepaste regeling worden voorgesteld. Ook in dit geval met de bedoeling om een einde te maken aan het huidige rondpompen van geld."⁴
- *Nota integraal Jeugdbeleid 2006-2009*. Deze nota dient als kapstok voor alle gemeentelijke acties op het gebied van integraal jeugdbeleid in de periode 2006-2009. De nota noemt een aantal concrete actiepunten. In het plan van aanpak is opgenomen om vóór april 2006 een aanvraag voor de BOS-impuls in te dienen bij het ministerie van VWS. Betrokkenen hierbij zijn de gemeente, de sportraad en de stichting Sphinx. De verbreding van het sportstimuleringstraject 'Sportkompas' naar

³ Gemeente Heusden, Nota Lokaal Gezondheidsbeleid: Heusden op gezonde Koers, p.9.

⁴ Gemeente Heusden, nota subsidies 2005-2007, geen paginanummer.

- de hele gemeente Heusden wordt genoemd als maatregel die al eerder in gang is gezet met als doel de jeugd op jonge leeftijd te interesseren voor sport.
- *Kadernota subsidiebeleid (2008)*. Deze nota vervangt de nota Subsidies 2005- 2007. Uitgangspunt van het subsidiebeleid is maatschappelijke organisaties en instellingen in staat stellen om met hun activiteiten een bijdrage te leveren aan de verwezenlijking van de gemeentelijke beleidsdoelen die zonder subsidie niet of niet geheel gerealiseerd worden.⁵
 - *Beleidsplan Wmo 'Iedereen doet meer in Heusden'*. Het beleidsplan Wmo stelt dat sport een belangrijke rol kan spelen bij het bereiken van de doelstellingen ten aanzien van leefbaarheid en sociale samenhang. Dit wordt echter niet verder uitgewerkt in het beleidsplan Wmo.

3.1.2 Totstandkoming kadernota Sport & Bewegen

SITUATIE VOOR DE KADERNOTA

De situatie vóór de totstandkoming van de kadernota kenmerkte zich door het ontbreken van een overkoepelend sportbeleid in de gemeente. Er was hierdoor geen eenduidige en consistente visie op sport en de rol van de gemeente hierin. Het beleid was 'versnipperd', waardoor geen zicht was op de exacte bijdrage van de gemeente aan de verschillende sportverenigingen.

OPSTELLEN VAN DE KADERNOTA

Het opstellen van de kadernota is in de ogen van de betrokkenen een lang proces geweest. Ambtelijke capaciteit was een knelpunt, maar ook het feit dat sport een politiek gevoelig onderwerp is in de gemeente. Voor het schrijven van de kadernota is dan ook een externe ingehuurd. Sommige raadsleden zijn van mening dat er meer geld aan sport moet worden besteed, andere vinden juist dat er minder geld aan moet worden besteed. Daarnaast is de verdeling van de gelden over de verschillende verenigingen en sportinitiatieven een discussiepunt.

Bij de totstandkoming van de kadernota heeft de sportraad – bestaande uit vertegenwoordigers van sportverenigingen – een adviserende rol gespeeld. In die functie heeft de sportraad het college gevraagd en ongevraagd advies gegeven bij het opstellen van de nieuwe kadernota. Zo heeft de sportraad onder andere een onderzoek uit laten voeren onder sportverenigingen, waaruit is gebleken dat 69,1 procent van de sportverenigingen van mening is dat de gemeente meer zou moeten investeren in sportaccommodaties.

De Kadernota Sport en Bewegen heeft ter inzage gelegen. Hiermee hebben individuele verenigingen de gelegenheid gekregen te reageren op de nota. Dertien verenigingen hebben hiervan gebruik gemaakt.

⁵ Gemeente Heusden, Kadernota Subsidiebeleid gemeente Heusden 2008, versie oktober 2008 p6.

CONVENANT MET DE SPORTRAAD

In november 2008 – nadat de raad de kadernota had vastgesteld – heeft de gemeente het convenant met de sportraad (eenzijdig) opgezegd, waarmee de sportraad zijn functie als formeel adviesorgaan kwijtraakte. De gemeente was van oordeel dat de sportraad zich in te grote mate opstelde als een belangenbehartiger van een beperkt aantal (grote) sportverenigingen en te weinig adviseerde vanuit een overkoepelend perspectief. De sportraad bleef overigens wel bestaan, maar niet meer als formeel adviesorgaan. In december 2009 is een nieuw sportadviesorgaan ingesteld: het Platform voor Sport en Bewegen. Dit platform heeft een ‘breder samenstelling’ dan de sportraad, en bestaat uit vertegenwoordigers van verschillende maatschappelijke instellingen en de voormalig voorzitter van de sportraad. Met deze samenstelling wil de gemeente geadviseerd worden vanuit een overkoepelend perspectief dat verder reikt dan de belangen van de individuele sportverenigingen.

BEHANDELING KADERNOTA DOOR RAAD

Het concept van de kadernota is vier keer behandeld in de informerende raadsvergadering. De kadernota is door het college bewust ingezet als discussiestuk, met als uitgangspunt de vraag, hoe binnen tien jaar te komen tot verlaging van de gemeentelijke uitgaven voor sportaccommodaties, zonder dat dit ten koste gaat van het bestaansrecht van verenigingen. Deze ‘mits’ over het bestaansrecht is ook opgenomen in de kadernota.

Uiteindelijk heeft de raad met de vaststelling van de kadernota gekozen voor een sturing op sportbeleid in de vorm van ‘minder als gemeente doen en meer overlaten aan de maatschappij zelf’. Daarbij legt de gemeente vooral de nadruk op de eigen verantwoordelijkheid van de verenigingen, met name ten aanzien van het werven en behouden van vrijwilligers en de bijdrage van de verenigingen aan de gemeentelijke accommodatiekosten.

3.1.3 Uiting sportbeleid

De visie op sport in de gemeente Heusden zoals beschreven in de kadernota Sport & Bewegen en aanverwante nota’s is in de eerste plaats gericht op het stimuleren van sportbeoefening. Deze visie komt tot uiting in verschillende activiteiten, initiatieven en projecten.⁶

⁶ Zie hoofdstuk 4 voor de wijze waarop en in hoeverre de verschillende activiteiten, initiatieven en project zijn uitgevoerd.

SPORTSUBSIDIES

De gemeente Heusden kende drie subsidies gerelateerd aan sport: accommodatiesubsidie, jeugdledensubsidie en incidentele projectsubsidies.⁷ Met de herijking van het subsidiebeleid in 2008 is de accommodatiesubsidie komen te vervallen.⁸

BEHEER EN ONDERHOUD VAN SPORTACCOMMODATIES

De gemeente verzorgt het beheer en onderhoud van de sportaccommodaties. Dit bestaat onder andere uit het maaien van de grasvelden, het toezicht houden op de uitbestede werkzaamheden en het repareren en onderhouden van de binnensportaccommodaties en de aanwezige technische installaties.⁹

De meerjarenplanning met betrekking tot de onderhoudskosten voor het groot onderhoud aan de gebouwen is in de gemeentelijke begroting opgenomen. Voor de buitensportaccommodaties is wel structureel budget opgenomen alleen is dit nog niet gebaseerd op een meerjarenplanning. Financiële middelen die nodig zijn voor renovaties en nieuwbouw van sportaccommodaties worden inzichtelijk gemaakt en zullen onderdeel uit gaan maken van het gemeentelijk accommodatiebeleid.

STIMULEREN ZELFWERKZAAMHEID VAN VERENIGINGEN.

De gemeente stimuleert de zelfwerkzaamheid van verenigingen, onder andere door middel van een korting op de huur en het verstrekken van subsidies. In de nota Sport & Bewegen is het voornemen opgenomen om criteria op te stellen om zelfwerkzaamheid door verenigingen en bijbehorende stimulering voor de verschillende verenigingen te concretiseren. In het verlengde hiervan streeft de gemeente naar de privatisering van buitensportaccommodaties.

SPORTSTIMULERING

Sportstimulering is er op gericht om meer mensen aan het sporten te krijgen. Het belangrijkste instrument dat de gemeente daarbij hanteert is de indirecte subsidie van de tarieven. Door het subsidiëren van gemeentelijke accommodaties stelt de gemeente sportverenigingen in staat een laagdrempelige contributie te hanteren. Naast het beschikbaar stellen van de subsidies zet de gemeente ook in op sportstimuleringsprojecten.¹⁰ Voorbeelden van sportstimuleringsprojecten zijn:

- BOS impuls.
- Combinatiefunctionarissen.
- Sportkompas.

TIJDELIJKE STIMULERINGSREGEL BUURT, ONDERWIJS EN SPORT (BOS)

Dit initiatief van het ministerie van VWS is erop gericht gemeenten te ondersteunen bij hun aanpak van achterstanden van jeugdigen van 4-19 jaar. In dit kader beoogt de

⁷ Gemeente Heusden, Kadernota Sport en Bewegen, september 2008 p13.

⁸ Gemeente Heusden, Kadernota Subsidiebeleid gemeente Heusden 2008, oktober 2008 p.8.

⁹ Gemeente Heusden, Kadernota Sport en Bewegen, september 2008, bijlage 8-c.

¹⁰ Zie hoofdstuk 4 voor een overzicht van de feitelijk ingezette stimuleringsprojecten.

gemeente Heusden een aantal projecten uit te voeren zoals het sportkompas, extra bewegingsonderwijs en buurtsport.

IMPULS BREDE SCHOLEN, SPORT EN CULTUUR (COMBINATIEFUNCTIES)

De Impuls Brede Scholen, Sport en Cultuur is een regeling van de ministeries van VWS en OCW (Onderwijs, Cultuur en Wetenschap) en steunt gemeenten die een combinatiefunctionaris willen instellen. Een combinatiefunctie is een functie waarbij een werknemer in dienst is bij één werkgever maar te werk gesteld wordt in of ten behoeve van twee werkvelden. De gemeente Heusden heeft besloten deel te nemen aan deze regeling.

3.2 Uitvoering van het sportbeleid

Paragraaf 3.2 geeft een antwoord op de tweede onderzoeksvraag: welke maatregelen heeft de gemeente genomen voor de uitvoering van het sportbeleid, en de kadernota Sport & Bewegen in het bijzonder? Paragraaf 3.2.1 beschrijft de activiteiten (cq. uitvoeringsprestaties) die plaatsvinden in het kader van het sportbeleid, waarbij expliciet wordt ingegaan op de vorderingen die zijn gemaakt wat betreft de uitvoering van de maatregelen zoals die zijn beschreven in de nota Sport & Bewegen. Paragraaf 3.2.2 gaat in op de doelmatigheid van deze maatregelen.

3.2.1 Uitvoering van het sportbeleid

DE PERSONELE INZET OP HET GEBIED VAN SPORT

Bij de uitvoering van het sportbeleid zijn verschillende gemeentelijke afdelingen/diensten betrokken. Het team OWZ (ondersteuning welzijn) heeft de kadernota Sport & Bewegen in gang gezet en naar de raad geleid. Binnen het team OWZ is één persoon (0,3 Fte) belast met de uitvoering van de kadernota Sport & Bewegen.

Afdeling/ functie	Beschikbaar Fte
Sportbedrijf	18,97
Klantcoördinator	0,89
Team OWZ	0,3
Team Buitendienst en OOR	2,7
Buurtsportmedewerker en Combinatiefunctionarissen	2
Totaal	24,86

Tabel 4.1.: overzicht beschikbare Fte gemeentelijk sportbeleid

Het sportbedrijf is verantwoordelijk voor het beheer en de exploitatie van binnensportaccommodaties en zwembaden, waarbij het accent ligt op zwembaden.¹¹ Dit houdt onder andere het aanbieden van activiteiten, dwarsverbanden leggen naar andere mensen die zich met sport bezighouden en verbinding zoeken met andere teams in. Het sportbedrijf bestaat uit 35 mensen (18,97 Fte), waaronder zwemonderwijzers, een coördinator, sporthalbeheerders, horecamedewerkers, receptiepersoneel et cetera. Er is sprake van directe en indirecte inzet van personeel.

Het beheer van de sportvelden en het onderhoud van de sportaccommodaties liggen bij het team Buitendienst en het team OOR (openbare ruimte). Het gaat om 2,7 Fte. De teams richten zich op een aantal uitvoeringstaken waaronder het onderhoud van de openbare ruimte, groen- en sportvoorzieningen en calamiteitenafhandelingen.¹²

De klantcoördinator sport (0,89 Fte) is het aanspreekpunt voor de sportverenigingen en de spin in het web. Sportverenigingen kunnen met alle vragen rondom het sportbeleid van de gemeente bij de klantcoördinator terecht.

In het kader van de BOS-impuls zet de gemeente een buurtsportmedewerker in. De buurtsportmedewerker is gericht op het bevorderen van een gezonde leefstijl en het tegengaan van overlast door jongeren. In 2008 is de buurtsportmedewerker gestart met het aanbieden van sportactiviteiten. Tot slot zijn er twee combinatiefunctionarissen (2 Fte) actief in de uitvoering van het sportbeleid.

UITVOERINGSPRESTATIES

In december 2009 heeft het college kennis genomen van een notitie over de stand van zaken van de uitvoering van het sportbeleid. De notitie geeft inzicht in de ontwikkeling op het gebied van sport en bewegen in de gemeente Heusden en de uitvoering van de kadernota in het bijzonder.

In de kadernota is opgenomen dat het college jaarlijks een meerjaren uitvoeringsprogramma sport opstelt waarin de besteding van het beschikbare gemeentelijke sportbudget ten behoeve van sportvoorzieningen en activiteiten wordt geregeld. Vooralsnog is dit niet gebeurd. Daarnaast zijn er geen alternatieve maatregelen naast elkaar afgewogen om te komen tot uitvoeringsplannen.

De uitvoering van het sportbeleid richt zich vooralsnog op de ‘going concern’ zaken zoals het beheren en onderhouden van de sportaccommodaties en het uitvoeren van de stimuleringsregelingen. Het navolgende geeft een beeld over de uitvoeringsprestaties van de verschillende onderdelen van het sportbeleid in de gemeente Heusden.

¹¹ Gemeente Heusden, kadernota Sport & Bewegen, september 2008, p7.

¹² Bron: website gemeente Heusden.

Sportsubsidies

De herijking van het subsidiebeleid en het vaststellen van de kadernota Subsidiebeleid heeft nog niet tot verandering geleid in de feitelijke subsidieverstrekking aan sportverenigingen.

Hoewel de gemeente met het vaststellen van de kadernota Subsidiebeleid heeft gekozen voor het afschaffen van de accommodatiesubsidies gaat dezelfde kadernota er vanuit dat bij wijze van overgangsregeling de huidige dekkingspercentages worden gecontinueerd. In de nabije toekomst zullen er in het kader van het gemeentelijke eigendommenbeleid nadere afspraken gemaakt worden tussen de gemeente en de gebruikers van de accommodaties. Een precies tijdspad ontbreekt.¹³

Naar aanleiding van de kadernota wordt gekeken naar de mogelijkheid om naast jeugdledensubsidie ook een subsidie voor seniorleden op te nemen. Ook in dit geval ontbreekt een precies tijdspad.

Beheer en onderhoud van sportaccommodaties

Het beheer en onderhoud van de sportaccommodaties wordt volgens de lopende afspraken uitgevoerd. Het sportbedrijf en het team Buitendienst spelen hier een grote rol in.

De gemeente heeft sportaccommodaties of onderdelen van sportaccommodaties geprivatiseerd. Het gaat om het kleedgebouw van korfbalvereniging NDZW (2008), het tweede kunstgrashockeyveld van VMHC (2008) en het kleedgebouw van RKDVC (2009). Omdat elke club een eigen historie kent, heeft de gemeente bij de privatisering van deze accommodatieonderdelen met iedere vereniging afzonderlijk verschillende afspraken gemaakt.

Stimuleren zelfwerkzaamheid van verenigingen

De gemeente heeft nog geen criteria opgesteld voor het concretiseren van de mate van zelfwerkzaamheid. Het opstellen van deze criteria hangt sterk samen met het uitvoeren van de nulmeting gemeentelijke kosten. Om het stimuleren van zelfwerkzaamheid te concretiseren is inzicht nodig in de gemeentelijke activiteiten per buitensportaccommodatie en bijbehorende kosten. Op basis van deze gegevens zal de gemeente criteria voor zelfwerkzaamheid opstellen.¹⁴

¹³ Gemeente Heusden, Kadernota Subsidiebeleid Gemeente Heusden 2008, oktober 2008 p.9.

¹⁴ Gemeente Heusden, Stand van zaken notitie Kadernota Sport & Beweging, november 2009 p2. Zie ook Nulmeting Gemeentelijke kosten op pagina 20.

Sportstimulering

In het kader van de sportstimulering beoogt de gemeente verschillende projecten en activiteiten in te zetten.¹⁵ Hieronder wordt per project/activiteit aangegeven wat de feitelijke inzet is geweest.

Het *project Sportloket* is opgezet. Het Sportloket heeft als doel het realiseren van een betere toegankelijkheid, voorlichting en promotie van de sportinfrastructuur, sportactiviteiten en sportondersteuning in de gemeente Heusden. Medio 2005 heeft de gemeente een digitaal sportloket opgezet. Het digitale sportloket maakte onderdeel uit van de gemeentelijke website. In 2008 is deze website vervangen door een nieuw ontwikkelde sportsite, www.sportinheusden.nl. Op deze site staat alle informatie over sport in de gemeente Heusden. Niet alleen zijn alle sportverenigingen en –accommodaties zijn te vinden op de site maar ook informatie over het sportbeleid van de gemeente Heusden is aanwezig.

In het kader van het project Sportloket is er een klantcoördinator Sport aangesteld. Bij het sportloket komen gemiddeld 1200 vragen per jaar binnen.¹⁶ Vragen hebben vooral betrekking op het onderhoud van en investeringen in de accommodaties. Daarnaast komen veel vragen binnen over wet- en regelgeving en het aanvragen van vergunningen et cetera.

De *Verenigingsondersteuning op maat* is een onderdeel van het sportloket en biedt ondersteuning aan verenigingen inzake professionalisering versus vrijwilligers, accountmanagement en advisering op het gebied van sport, het werven van leden, juridische aangelegenheden, sponsoring en financiën. Daarnaast zijn twee combinatiefunctionarissen actief binnen de gemeente. De combinatiefunctionarissen nemen een deel van de verenigingsondersteunende taken op zich. De verenigingsondersteuning op maat is ingezet voor het begeleiden van twee fusies en de samenwerking van verenigingen.

Tijdelijke stimuleringsregel buurt, onderwijs en sport

De gemeente heeft de Tijdelijke stimuleringsregel buurt, onderwijs en sport (BOS) gebruikt om drie projecten te financieren: het sportkompas, extra bewegingsonderwijs en buurtsport.

Het *sportkompas* is bedoeld om de Heusdense jeugd in een vroeg stadium kennis te laten maken met verschillende sporten. Daarvoor bieden sportverenigingen proeftrainingen aan via de school. De gemeente zet het sportkompas in als jaarlijks terugkerend project. Tot 2008 heeft de gemeente hiervoor subsidie ontvangen van het Rijk. De gemeente heeft gekozen het project na 2008 te continueren. Over de hele periode (2005-2009) hebben in totaal 1438 kinderen deelgenomen aan het project (bijvoorbeeld door het bijwonen van sportclinics en proeftrainingen).

¹⁵ Zie paragraaf 3.3. voor het beleid rondom sportstimulering.

¹⁶ Gemeente Heusden, Stand van zaken notitie Kadernota Sport & Beweging, november 2009 p3.

Extra bewegingsonderwijs is een project gericht op het terugdringen van bewegingsachterstanden bij leerlingen uit het basisonderwijs. Alleen kinderen met een motorische achterstand komen in aanmerking voor dit project. Het doel is de kinderen uiteindelijk te laten doorstromen naar de reguliere sportverenigingen. Het extra bewegingsonderwijs wordt al enkele jaren aangeboden in de gemeente Heusden.

In het kader van *Buurtsport* is in 2008 een buurtsportmedewerker gestart met het aanbieden van sportactiviteiten aan jongeren in de leeftijd van twaalf tot en met negentien jaar. Doel is het bevorderen van een gezonde leefstijl, het tegengaan van overlast en het voorzien in een behoefte van vrijetijdsbesteding. De buurtsportmedewerker wordt ingezet om sport- en beweegactiviteiten te stimuleren en werkt hiervoor samen met het welzijnswerk. De buurtsportmedewerker organiseert vijf activiteiten per week voor groepen van ongeveer vijftien personen. Concreet gaat het om:

- drie voetbalgroepen in Drunen;
- één hockey/voetbalgroep in Vlijmen;
- één voetbalgroep in Vlijmen.

Impuls Brede Scholen, Sport en Cultuur (combinatiefuncties)

Het college van Heusden heeft op 4 november 2008 een intentieverklaring ondertekend voor deelname aan de impuls Brede Scholen, Sport en Cultuur. Er is een pilot van tien maanden opgestart over de periode september 2009-juli 2010. In deze periode doet de gemeente ervaring op met drie combinatiefunctionarissen. Twee functionarissen zijn werkzaam in de gebieden onderwijs en sport. De gemeente Heusden gaat de pilot evalueren en op basis daarvan een voorstel voor de voorjaarsnota indienen over toekomstige deelname aan de impuls.¹⁷

NULMETINGEN

De gemeente heeft inmiddels twee nulmetingen uit laten voeren:

- een nulmeting gemeentelijke kosten sportaccommodaties;
- een nulmeting maatschappelijk effecten.

Nulmeting gemeentelijke kosten sportaccommodaties

Eind 2009 is het concept van de nulmeting naar de gemeentelijke kosten van de sportaccommodaties door een externe partij opgeleverd. Hieruit blijkt dat de gemeente geen consequent accommodatiefinancieringsbeleid heeft. Sommige verenigingen ontvangen meer dan andere en er is bovendien weinig zicht op de werkelijke kosten. Om deze reden heeft het college besloten vervolgonderzoek te laten uitvoeren. Dit vervolgonderzoek is in begin 2010 van start gegaan. Op basis van dit vervolgonderzoek zal het besluit over de 50%-regeling mogelijk worden herzien. Aan de hand van nog op te stellen criteria wordt de mate van zelfredzaamheid en bijbehorende stimulering geconcretiseerd.

¹⁷ Gemeente Heusden, Stand van zaken notitie Kadernota sport en bewegen, november 2009 p.6.

Nulmeting maatschappelijke effecten sport

De nulmeting naar de maatschappelijke effecten van sport is uitgevoerd en begin 2010 voltooid. Hierin komt naar voren dat Heusdenaren die deel hebben genomen aan het onderzoek weinig bewegen (niet voldoen aan de nationale norm), dat de meerderheid geen vrijwilligerswerk bij een sportvereniging doet, en dat men vooral sport vanuit gezondheidsoverwegingen. Jongeren onder de twintig jaar zijn niet betrokken bij de uitvoering van de nulmeting.

3.2.2 Doelmatigheid van het sportbeleid

Omdat de feitelijke uitvoering van *het nieuwe deel* van het sportbeleid pas in gang wordt gezet wanneer inzicht bestaat in de financiële 50 %-regeling, kunnen nog geen uitspraken worden gedaan over de doelmatigheid van de uitvoering.

Wel blijkt dat de gemeente niet werkt met een uitvoeringsprogramma of -planning. Daarnaast heeft de gemeente geen consequent accommodatiefinancieringsbeleid. Sommige verenigingen ontvangen meer dan anderen en er is bovendien weinig zicht op de werkelijke kosten.

Ondanks het ontbreken van een uitvoeringsprogramma en consequent accommodatiefinancieringsbeleid levert de gemeente wel uitvoeringsprestaties. De uitvoeringsprestaties worden in paragraaf 4.1 beschreven. Met de kadernota Sport & Bewegen heeft de gemeente getracht de versnippering binnen het sportbeleid te bestrijden. Echter de uitvoering van kadernota is nog niet in gang gezet.

3.3 Resultaten

Deze paragraaf beschrijft de resultaten van de uitvoering van het sportbeleid. Eerst wordt ingegaan op de resultaten en effecten van de lopende projecten op het gebied van sportstimulering. Vervolgens wordt ingegaan op de te verwachten effecten van de kadernota Sport & Bewegen in het licht van de genomen maatregelen en uitvoeringsprestaties.

RESULTATEN MET BETREKKING TOT HET STIMULEREN VAN SPORTDEELNAME

De gemeente heeft de afgelopen jaren diverse maatregelen genomen, gericht op stimulering van sportdeelname.

In 2008 zijn de resultaten van het *sportkompas* geëvalueerd. De helft van de deelnemende kinderen is na deelname een nieuwe sport gaan beoefenen. Hiervan ruilt 30 procent van de kinderen een oude sport in voor een nieuwe sport en 70 procent van de kinderen gaat de nieuwe sport beoefenen naast de oude sport. Hoewel de evaluatie van het sportkompas zicht geeft op de deelname van kinderen aan dit project, is niet duidelijk in hoeverre dit project heeft geleid tot een grotere sportdeelname onder deze doelgroep.

Dit geldt ook voor de andere maatregelen ten aanzien van de stimulering. Dit heeft twee oorzaken:

- De doelstellingen met betrekking tot sportstimulering zijn niet evalueerbaar en resultaatgericht geformuleerd, waardoor het moeilijk is om te achterhalen in hoeverre de doelstellingen zijn behaald.
- Er is nog weinig zicht op de actuele sportdeelname van bewoners en met name jongeren in de gemeente Heusden. De stimuleringsmaatregelen richten zich in de eerste plaats op jongeren, maar er is vrij weinig bekend over de actuele sportdeelname van deze doelgroep.¹⁸ De recente nulmeting naar de maatschappelijke effecten heeft daar ook weinig inzicht in kunnen geven.

UITVOERINGSINSPANNINGEN IN HET LICHT VAN DE BEOOGDE EFFECTEN

Zoals in hoofdstuk 3 is weergegeven, zijn de doelstellingen en uitgangspunten in de kadernota over het algemeen beperkt evalueerbaar en resultaatgericht. In hoofdstuk 4 is de uitvoering van de kadernota behandeld.

De eerste nulmeting naar de maatschappelijke effecten van sport toont aan dat in de gemeente Heusden sport en beweging voor veel sporters een manier is om sociale contacten op te doen, bestuurlijke en sociale waarden te ontwikkelen en om hun gezondheid te verbeteren of te behouden. In het licht van de visie betekent dit dat sport een effectief middel is om het sociaal maatschappelijk functioneren van burgers te verbeteren.

De vraag is echter hoe de visie zich verhoudt tot de financiële aspecten van het sportbeleid. De nulmeting heeft nog geen inzicht gegeven in de mogelijke financiële en maatschappelijke effecten voor de sportverenigingen en de burgers in de gemeente Heusden. Pas wanneer dit inzicht er is kan gekeken worden naar de wijze waarop de visie zich verhoudt tot de financiële aspecten van het sportbeleid, definitieve keuzes worden gemaakt en tot uitvoering worden overgegaan.

3.4 Voorwaarden voor succesvolle uitvoering van beleid

Paragraaf 3.4 gaat in op de voorwaarden die bijdragen aan een succesvolle uitvoering van het sportbeleid. In de eerste plaats gaat het om de regiefunctie van de gemeente (3.4.1). Hierbij kan een onderscheid worden gemaakt tussen de interne en de externe regiefunctie van de gemeente. Vervolgens gaat paragraaf 3.4.2 in op de tevredenheid en steun van de sportverenigingen als doelgroep van het beleid. Voor een succesvolle uitvoering van beleid is het namelijk ook van belang dat er draagvlak is voor de beleidsmaatregelen.

¹⁸ Uit aanvullende informatie blijkt dat de monitoren van de GGD wel cijfers geven over de sportdeelname van de jeugd (tot 11 jaar, 2008, is 69 % lid van een sportvereniging (regio 68%) en sport 68% gemiddeld of veel (regio 66%) en bij de jeugd tussen 12-18 jaar sport 81% (regio 76%)).

3.4.1 De regiefunctie van de gemeente

INTERNE REGIEFUNCTIE

Met het opstellen van de kadernota Sport & Bewegen heeft de gemeente een eerste stap gezet om meer eenheid te brengen in het versnipperde sportbeleid. In de praktijk leidt dit tot meer bestuurlijke en ambtelijke afstemming. Sinds het vaststellen van de kadernota (2008) vindt er meer overleg en afstemming plaats door middel van periodiek intern overleg en overleg met de wethouder.

Er is een aantal overleggen geweest tussen de teammanager welzijn, (beleids)medewerkers sport, jeugdbeleid, gezondheid en ouderen en sociaal/welzijnswerk. Daarnaast hebben betrokken teammanagers en de wethouder recentelijk een brainstormsessie gehouden over de combinatiefunctionarissen. Op deze manier wordt er intern een dwarsverband gelegd tussen de verschillende beleidsvelden. De insteek van de betrokkenen is vooral pragmatisch. Voorbeelden van vragen die worden besproken zijn: wat gebeurt er al naast specifiek sport, welke menskracht en financiën (en subsidiestromen) kunnen samengaan?

Het team OOP (onderzoek, ontwikkeling en projecten) coördineert de afstemming intern met betrekking tot de nulmeting.¹⁹ Voor de overige zaken vindt de afstemming vanuit de teams Sportbedrijf, Frontoffice en het team OWZ.

De rollen en taken van de verschillende betrokkenen zijn gedefinieerd en omschreven via de takenplanningen van de medewerkers en de teamplannen. De directie screent bij concrete collegevoorstellen de samenhang met ander beleid. Voor bestuurlijke regie zijn de begrotingscyclus en de periodieke overleggen leidend. Het is onduidelijk of de gemeente budgetten in samenhang beschouwt.

EXTERNE REGIEFUNCTIE

De kadernota geeft een beschrijving van de regiefunctie van de gemeente. Zo stelt de nota:

- binnen het door de raad vastgestelde sportbeleid faciliteert en ondersteunt de gemeente, al dan niet financieel de verenigingen;
- het werven en behouden van leden en vrijwilligers is een verantwoordelijkheid van de verenigingen;
- de gemeente zoekt overleg en afstemming over de sportvoorzieningen en activiteiten met de sportraad, sportverenigingen en partijen in het onderwijsveld.
- de gemeente wil commerciële sportbeoefening faciliteren en ondersteunen, zij het niet financieel;

Deze beschrijving van de regiefunctie is niet verder uitgewerkt of toegelicht. Daarbij heeft de gemeente ook niet geïnvesteerd in een duidelijk beeld bij de doelgroepen over wat de regiefunctie van de gemeente inhoudt.

¹⁹ Zie ook paragraaf 3.2.1.

De communicatie tussen de gemeente en betrokken partners verloopt via meerdere kanalen. Tijdens het opstellen van de kadernota heeft de communicatie met sportverenigingen vooral via de sportraad plaatsgevonden, maar met het opheffen van de sportraad als adviesorgaan is deze communicatiefunctie verloren gegaan. Naast de sportraad communiceert de gemeente via de gemeentelijke website, de sportsite www.sportinheusden.nl en de publicatie van openbare stukken.²⁰ De kadernota is bijvoorbeeld op de website geplaatst.²¹

Op individueel niveau heeft de gemeentelijke klantcoördinator veel contact met sportverenigingen en beheerders van accommodaties et cetera. Het sportbedrijf doet dit met de binnensportverenigingen. Daarnaast is er informeel contact tussen de wethouder en bestuurders van sportverenigingen. Bij de gemeente bestaat het beeld dat alle sportverenigingen goed op de hoogte zijn van de inhoud van de kadernota en de uitvoering van de nulmeting.

SAMENHANGENDE INZET VAN INSTRUMENTEN

De gemeente zet verschillende instrumenten in om sporten onder de inwoners van Heusden te bevorderen. (zie ook paragraaf 4.1). De kadernota benoemt een aantal van deze instrumenten. Tegelijkertijd bestaat de indruk dat de kadernota zich concentreert op de financiële instrumenten en minder aandacht heeft voor andersoortige instrumenten. De wijze waarop de verschillende instrumenten vanuit de kadernota worden ingezet is onduidelijk.²²

3.4.2 Tevredenheid en steun van sportverenigingen en maatschappelijke instellingen

BEKENDHEID MET KADERNOTA SPORT & BEWEGEN

Uit de gesprekken met vertegenwoordigers van twaalf sportverenigingen blijkt dat elf verenigingen op de hoogte zijn van de kadernota Sport & Beweging. Eén vereniging is niet bekend met de kadernota. Van de elf verenigingen zijn negen verenigingen bekend met de doelstellingen en de maatregelen. Twee verenigingen kennen de doelstellingen en maatregelen niet.

STEUN VOOR DE VISIE EN MAATREGELLEN

Uit de gesprekken met besturen van verenigingen komt een beeld naar voren dat de verenigingen de centrale visie uit de kadernota onderschrijven. Van de negen respondenten die bekend zijn met de doelstellingen en maatregelen onderschrijven allen

²⁰ Zie hoofdstuk pagina 18 voor een toelichting van de sportsite.

²¹ De vier bijlagen van de kadernota zijn echter niet op de website zijn geplaatst.

²² Zie ook paragraaf Interne regiefunctie.

de doelstellingen (op hoofdlijnen).²³ Tegelijkertijd hebben de respondenten kritiek op de maatregelen die de gemeente inzet om de doelstellingen te bereiken.

De verenigingen hebben geen zicht op de gevolgen van de maatregelen voor de eigen vereniging en merken weinig van de uitvoering van de kadernota. De kritiek richt zich echter met name op de 50% regeling. Er bestaat bij verenigingen veel onduidelijkheid over de gevolgen van met name deze regeling. Ze verwachten dat de 50% regeling niet bijdraagt aan het stimuleren van de sportdeelname onder de inwoners van Heusden. Ondanks de toezegging dat de invoering van de regeling niet ten koste mag gaan van het bestaan van verenigingen, betwijfelen de respondenten of alle verenigingen de financiële druk als gevolg van deze maatregel kunnen dragen. Verenigingen krijgen meer verantwoordelijkheid met minder middelen.

Verenigingen ondersteunen het idee van combinatiefunctionarissen. Nog niet alle verenigingen hebben zelf gebruik kunnen maken van de combinatiefunctionarissen. Twee respondenten merken op dat de nota in hun ogen te weinig aandacht heeft voor de koppeling tussen sport en educatie, bijvoorbeeld zwemlessen op basisscholen.

BETROKKENHEID EN COMMUNICATIE

Zeven respondenten zijn niet tevreden over de betrokkenheid bij en de communicatie over het sportbeleid. Een vereniging geeft aan het beeld te hebben dat de vereniging tevreden is over de contacten met de gemeente en de informatie die wordt gegeven.

Bij de totstandkoming van het sportbeleid heeft de gemeente de sportraad actief betrokken. Niet alle verenigingen voelden zich vertegenwoordigd in de sportraad. Een ander punt dat onder de verenigingen speelt is de verhouding tussen de sportraad en het nieuwe platform bestaande uit experts vanuit de gezondheidszorg, onderwijs en sport. Tegelijkertijd hebben verenigingen het gevoel dat de gemeente verenigingen niet in dezelfde mate betreft bij het sportbeleid.

Verenigingen ervaren de communicatie met de gemeente als moeizaam. Ze noemen de gebrekkige communicatie vanuit de gemeente als oorzaak voor het ontbreken van zicht op de uitvoering van de kadernota. De respondenten die eerder aangaf niet bekend te zijn met de kadernota noemden daarvoor als oorzaak de communicatie vanuit de gemeente. Tot slot geven verenigingen aan dat het lang duurt voordat gemeenten de gestelde vragen naar tevredenheid beantwoordt.

²³ Een respondent gaf aan niet op de hoogte te zijn van de kadernota. Een andere respondent gaf aan zich niet te kunnen vinden in de doelstellingen en uitgangspunten van de kadernota.

Bijlage 1 Normenkader

Om de onderzoeksvragen te beantwoorden is gebruik gemaakt van het onderstaande normenkader van de rekenkamercommissie.

Onderzoeksvraag		Meetpunt	Normen
Kaderstelling door de raad			
1a	Welke visie heeft de raad op het sportbeleid?	De raad heeft een visie geformuleerd ten aanzien van sport in de gemeente Heusden: de interpretatie van de situatie, vertaling daarvan naar een visie op de gewenste eindsituatie en de mogelijke wijze waarop deze eindsituatie behaald kan worden.	<ul style="list-style-type: none"> – Visie over de volle breedte van de thema's. – Visie gericht op de toekomst. – Duidelijk beeld van de taakopvatting van de gemeente. – Aansluiting van de visie op wettelijke taken.
1b	Hoe is de visie uitgewerkt in de kadernota Sport & Bewegen en welke doelstellingen wil de gemeente realiseren?	Doelstellingen zijn evalueerbaar geformuleerd.	<i>Specifiek:</i> Waar hebben we het over? <i>Meetbaar</i> Concrete indicatoren voor doelbereiking. <i>Tijd-gebonden</i> Doelen gehaald in 2009.
		Doelstellingen zijn resultaatgericht geformuleerd.	a Geen activiteiten benoemd, uitsluitend budget gevoteerd. b Globale omschrijving van de aard van activiteiten benoemd. c Concrete en gekwantificeerde activiteiten benoemd. d Concrete en gekwantificeerde activiteiten benoemd én specifieke (kwaliteits)eisen aan de activiteiten gekoppeld. e Directe en indirecte resultaten benoemd: uitvoeringsprestaties én maatschappelijke effecten.
1c	Welke nota's hebben directe relaties met het sportbeleid en welke doelstellingen worden in deze beleids- en uitvoeringsnota's nagestreefd?	Inventariserende vraag (geen norm).	
1d	Waarin komt het sportbeleid tot uiting, zoals sportverenigingen, accommodaties en initiatieven tot bewegen?	Inventariserende vraag (geen norm).	–

Onderzoeksvraag		Meetpunt	Normen
1e	Hoe is de kadernota 2008 tot stand gekomen en wat was de rol van de raad hierbij?	De raad is actief bij de totstandkoming en besluitvorming over de kadernota.	De raad neemt stelling op momenten waarop zich politieke keuzevraagstukken aandienen: <ul style="list-style-type: none"> – invulling van de volksvertegenwoordigende rol door de raad, waaronder de interactie met burgers, sportverenigingen en instellingen; – de ondersteuning van de raad door het college aan de hand van de essentiële politieke keuzes en alternatieve politieke keuzes (keuzeruimte).
Uitvoering van het sportbeleid			
2a	Welke vordering is gemaakt in de uitvoering van de kadernota Sport & Bewegen? Welke uitvoeringsplannen liggen er en welke resultaten zijn tot nu toe geboekt?	Alternatieven van maatregelen zijn naast elkaar overwogen om te komen tot uitvoeringsplannen.	<ul style="list-style-type: none"> – aanwezigheid onderbouwing van keuzes van maatregelen; – aanwezigheid scenario's.
		Uitvoeringsplannen sluiten aan op het beleid.	<ul style="list-style-type: none"> – uitvoeringsplannen zijn gebaseerd op beleid en doelstellingen.
2b	In welke mate is de uitvoering doelmatig?	De uitvoering verloopt met een efficiënte inzet van mensen en middelen en met de juiste doorlooptijd/ planning.	<ul style="list-style-type: none"> – de uitvoering verloopt conform planning; – er is geen evidente verspilling van middelen, bijvoorbeeld door versplintering van middelen over een te groot aantal activiteiten; – er is een realistische inschatting gemaakt van de in te zetten middelen en capaciteit voor het behalen van de uitvoeringsprestaties.
2c	Zijn andere resultaten gerealiseerd die met doelmatigheid te maken hebben?	Geen norm (beschrijvende vraag).	
Resultaten			
3	In hoeverre heeft de gemeente zicht op de vorderingen die zijn gemaakt op het gebied van het optimaal sociaal/ maatschappelijk functioneren van burgers en de gezondheid van	De feitelijk gerealiseerde uitvoeringsprestaties geven voldoende zicht op het realiseren van de beoogde doelen.	<ul style="list-style-type: none"> – het gemeentebestuur heeft voldoende aandacht voor monitoring van de uitvoering en beleidsevaluatie gericht op effecten ten behoeve van (bij)sturing en controle; – monitoring en evaluatie sluiten aan bij de beoogde effecten, zoals het

Onderzoeksvraag		Meetpunt	Normen
	burgers en andere maatschappelijke effecten?		functioneren van burgers, gezondheid en andere maatschappelijke effecten.
4	Zijn de uitvoeringsplannen voldoende en adequaat voor het behalen van de beoogde resultaten en maatschappelijke effecten?	De gemeente doet voldoende om op de vastgestelde termijn de maatschappelijke doelen te realiseren.	<ul style="list-style-type: none"> – er is een uitvoeringsprogramma opgesteld met concrete uitvoeringsprestaties; – er zijn middelen en capaciteit beschikbaar gesteld voor de uitvoeringsprestaties.
Voorwaarden			
5a	Hoe wordt de regiefunctie van de gemeente Heusden ten uitvoer gebracht en is deze effectief en efficiënt?	De gemeente geeft invulling aan de interne regiefunctie.	<p>Er is sprake van coördinatie tussen deelonderwerpen (interne afstemming):</p> <ul style="list-style-type: none"> – bestuurlijke afstemming; – ambtelijke afstemming; – budgetten worden in samenhang beschouwd.
			<ul style="list-style-type: none"> – rollen en taken van verschillende actoren voor het beleidsproces zijn goed gedefinieerd; – de uitvoering van hun rollen en taken is door de verschillende actoren overeenkomstig met de wijze waarop ze zijn gedefinieerd.
		De gemeente geeft invulling aan de externe regiefunctie.	<p>Heldere beschrijving van en communicatie over de regiefunctie van de gemeente:</p> <ul style="list-style-type: none"> – de regiefunctie is in documenten duidelijk beschreven; – door middel van duidelijke communicatie is geïnvesteerd in een duidelijk beeld bij de ketenpartijen over wat de regiefunctie van de gemeente inhoudt.
		Instrumenten voor bestuurlijke en uitvoerende regie worden weloverwogen en samenhangend ingezet.	<ul style="list-style-type: none"> – beleidsinstrumenten; – juridische instrumenten; – financiële instrumenten; – communicatieve instrumenten.
5b	Zijn de uitvoeringsnota's en het sportbeleid bekend bij de juiste mensen en helder en eenduidig voor ambtenaren en instellingen om het sportbeleid efficiënt toe te passen?	Uitvoeringsnota's zijn bekend en begrijpelijk bij relevante sleutelpersonen (intern en extern).	<p>Niet, deels of wel bekend bij Interne sleutelpersonen:</p> <ul style="list-style-type: none"> – portefeuillehouder; – manager team ondersteuning welzijn; – uitvoerders. <p>Niet, deels of wel bekend bij externe</p>

Onderzoeksvraag		Meetpunt	Normen
			sleutelpersonen: <ul style="list-style-type: none"> – sportverenigingen; – sportraad; – welzijnsinstellingen.
5c	Wat is het oordeel van de sportverenigingen over het beleid, de werkwijze en communicatie van de gemeente?	De doelgroep van het beleid (sportverenigingen, welzijnsinstellingen en bewoners) hebben een positief oordeel over het beleid, de werkwijze en de communicatie van de gemeente.	Aandachtspunten zijn onder meer: <ul style="list-style-type: none"> – de gemeente heeft een open houding en luistert naar de inbreng van anderen; – de gemeente legt verantwoording af over de uitvoering en het gevoerde beleid; – het gemeentebestuur handelt conform afweging en besluitvorming (“doen wat je zegt en zeggen wat je doet”).

Bijlage 2 Procesbeschrijving

Datum	Gebeurtenis
mei 2003	<p>De stuurgroep Integrale Jeugdgezondheidszorg stelt in mei 2003 het beleidsplan Integrale Jeugdgezondheidszorg 2004-2007 op, voor de gemeenten die deel uit maken van de gezondheidsregio's III en IV, GGD Hart voor Brabant, Stichting Thuiszorg Brabant Noord-Oost, Thuiszorg regio 's-Hertogenbosch, en Thebe Jeugdgezondheidszorg.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Met de Wet collectieve preventie volksgezondheid (WCPV) hebben gemeenten per 1 januari 2003 de bestuurlijke verantwoordelijkheid gekregen voor de jeugdgezondheidszorg voor alle jeugdigen van 0-19 jaar; integrale jeugdgezondheidszorg. Het stimuleren van sport is één van de thema's waarop de jeugdgezondheidszorg (JGZ) zich richt. - De jeugdgezondheidszorg krijgt een plaats binnen de vierjaarlijkse lokale nota gezondheidsbeleid. - De gezamenlijke instellingen werken het regionale beleid op lokaal niveau uit in jaarplannen. - De evaluatie van dit beleidsplan wordt in 2006 uitgevoerd.
16 december 2003	<p>De gemeenteraad stelt 16 december 2003 de nota Lokaal Gezondheidsbeleid, Heusden op Gezonde Koers 2004-2007 vast.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bij de totstandkoming van de nota zijn onderzoeksgegevens van de GGD betrokken, evenals diverse maatschappelijke organisaties eind 2002. Op grond van deze informatie is in de raadscommissie Inwonerszaken op 15 januari 2003 en de raadsvergadering op 11 februari 2003 kaderstellend gediscussieerd. Hierna is een conceptversie opgesteld, die ter reactie is voorgelegd aan de maatschappelijke organisaties. - 'De gemeente heeft de middelen om gezondheid te behouden of te verbeteren en zij kan en moet de belangrijke regiefunctie vervullen in het veld van de openbare gezondheidszorg.' (p. 7) - 'Sinds de gemeentelijke herindeling bestaat het probleem dat binnen onze gemeente meerdere organisaties zich met hetzelfde onderwerp bezig houden.' (p.3) - Uit de gezondheidsenquêtes blijkt dat Heusdenaren te weinig sporten en bewegen. Van de 12 tot en met 17-jarigen sport 25 procent te weinig, van de 18 tot en met 24-jarigen sport 43 procent te weinig en 53 procent van de volwassenen voldoet niet aan de Nederlandse norm gezond bewegen. - Het ontbreken van voldoende beweging onder de doelgroep jongeren is aandachtspunt in de te ontwikkelen kadernota. Vanwege de positieve effecten van sportbeoefening op jonge leeftijd wordt gepleit voor prioritering richting breedtesport t.b.v. de basisschooljeugd. Streven naar verbreding van het sportstimuleringsproject Sportkompas naar de hele gemeente Heusden. - De gemeente wil eigenaars en beheerders van buitensportaccommodaties vragen om jeugdige sporters niet ongewild in aanraking te laten komen met tabaksrook, bijvoorbeeld door een rookvrije kantine bij jeugdsportactiviteiten. - In de nota is een plan van aanpak opgesteld. Sport komt hierin niet terug.

Datum	Gebeurtenis
1 januari 2005	<p>De nota Subsidies 2005-2007 is van kracht per 1 januari 2005. Hierin: Uit de evaluatie van de nota Subsidies 2000-2003 blijkt dat er zowel intern als extern onvoldoende helderheid over de subsidieregels bestaat en het proces van subsidieverstrekking ook intern als te bewerkelijk wordt ervaren.</p> <ul style="list-style-type: none"> – De conceptnota Subsidies 2005-2007 is voor commentaar voorgelegd aan alle rechtstreeks betrokken instellingen. Het college heeft de relevante opmerkingen verwerkt en het concept aangeboden aan de commissie Inwonerszaken voor de vergadering 24 november 2004. De gemeenteraad heeft de subsidienota 21 december 2004 vastgesteld. – De criteria voor de accommodatiesubsidies zijn verwoord in de accommodatienota. – De gemeente heeft een taakstelling van 115.000 euro, te realiseren door het maken van keuzes in het al dan niet beschikbaar houden of verlagen van bestaande subsidiebudgetten. Dit gebeurt ondermeer door het laten wegvallen van projectsubsidies en informele subsidies. – Wegvallen projectsubsidies: de projectsubsidies die tot dusverre hebben bestaan, betreffen ook een aantal sportprojecten, zoals sportstimuleringsactiviteiten. “De verschillende projectsubsidies hebben veelal als gezamenlijke kenmerken dat ze fragmentarisch en ad hoc worden verleend op basis van te onduidelijke criteria, mede daardoor veel interne en externe administratie vergen, [...]” (paragraaf 3.5.2) – Wegvallen informele subsidies: er is in de loop der tijd een circuit van informele subsidies ontstaan, onder de noemer ‘maatwerk’. [voorbeelden zijn genoemd]. Nu een einde maken aan deze systematiek. – Wegvallen overige budgetten: dit zijn ook enkele sportbudgetten. – Een aantal sportverenigingen ontving tijdelijke aanvullende subsidie op grond van de toenmalige hardheidsclausule. Dit wordt afgebouwd.
20 december 2005	<p>De gemeenteraad heeft de nota Integraal Jeugdbeleid 2006-2009 gemeente Heusden 20 december 2005 vastgesteld.</p> <ul style="list-style-type: none"> – In Heusden bestaat al geruime tijd de behoefte om meer samenhang te brengen in het lokale jeugdbeleid. Er gebeurt namelijk veel in Heusden, maar de onderlinge afstemming laat soms te wensen over. – Bij de totstandkoming van de nota heeft de gemeente een startbijeenkomst gehouden met o.a. maatschappelijke organisaties, gebruik gemaakt van een GGD-onderzoek en reacties op het concept. – Jeugdbeleid heeft veel raakvlakken met andere beleidsterreinen, waaronder sport. Met een verbreding van het sportstimuleringstraject Sportkompas naar de hele gemeente Heusden is al geprobeerd de jeugd op jonge leeftijd te interesseren voor sport. – In het plan van aanpak is opgenomen om vóór april 2006 een aanvraag voor de BOS-impuls in te dienen bij het ministerie van VWS. Betrokkenen hierbij zijn de gemeente, de sportraad en de stichting Sphinx.
18 december 2007	<p>De gemeenteraad stelt 18 december 2007 het beleidsplan Maatschappelijke Ondersteuning 2008-2011 vast.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Regiefunctie gemeente: richting geven, ruimte geven, resultaten vragen,

Datum	Gebeurtenis
	<p>rekenschap geven.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sport komt hier niet zo expliciet in terug, wel dat het een rol kan spelen in het bevorderen van de leefbaarheid en sociale samenhang.
23 september 2008	<p>De gemeenteraad stelt de Kadernota Sport & Bewegen vast.</p> <ul style="list-style-type: none"> - De gemeente maakt onderscheid tussen drie aandachtsgebieden: binnen- en buitensportaccommodaties, tarieven en sportstimulering (subsidies). - De sportraad en een onderzoek naar het sportgedrag en de vrijetijdsbesteding van Heusdenaren hebben belangrijke input gevormd voor de nota. - De visie van de gemeente, doelstellingen, uitgangspunten en aanbevelingen zijn benoemd in de nota. - Uitgangspunten bij deze nieuwe nota zijn 1) dat sportbeoefening geen doel op zich meer is, maar ook andere maatschappelijke functies vervult; 2) dat sportverenigingen meer zelfwerkzaam worden en; 3) de werkelijke gemeentelijke kosten voor accommodaties inzichtelijk gemaakt worden en (her)verdeeld op basis van een 50%-regeling per accommodatie of vereniging.
28 oktober 2008	<p>28 oktober 2008 gaat de kadernota Subsidiebeleid in.</p> <ul style="list-style-type: none"> - De vorige nota subsidies 2005-2007 is geëvalueerd en door de gemeenteraad verlengd tot 2009. - Uit de evaluatie blijkt dat organisaties weer de projectsubsidie willen (die met de vorige nota was afgeschaft vanwege ad hoc en fragmentarische toepassing) en de nota beveelt dit ook aan. - In de nieuwe nota vervalt de accommodatiesubsidie, maar gaat bij wijze van overgangsregeling er nog vanuit dat de huidige dekkingspercentages worden gecontinueerd en dat deze als subsidiabele kostenpost worden toegevoegd aan norm- en budgetsubsidies. - In het raadsvoorstel 'gemeentelijke eigendommen' geldt dat privatisering de regel moet zijn en gemeentelijk eigendom de uitzondering. Nadere afspraken zullen gemaakt moeten worden met de accommodaties en gebruikers.
11 november 2008	<p>Het college besluit 11 november 2008 om het convenant met de sportraad van de gemeente Heusden per 15 november 2008 op te zeggen middels een brief, waarmee de subsidie per 1 januari 2009 stopt. Als motivering geeft de gemeente dat met de bredere insteek van de nieuwe nota een 'breed overlegorgaan sport' nodig is.</p>
16 juni 2009	<p>De gemeenteraad stelt 16 juni 2009 de kadernota Kern- wijk- en buurtgericht werken op.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Koppeling met Wijkatlas, die niet alleen voor leefbaarheid maar ook voor overige relevante beleidslijnen een belangrijke bron van beleidsinformatie. - Sport komt niet expliciet aan de orde.
2009	<p>In 2009 stelt de gemeente het speelruimtebeleid vast.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bij 'bewegen' gaat het om de samenhang tussen het spelen in eigenlijke zin en activiteiten gericht op sportstimulering, waaronder Buurtsport. - De nota geeft een raamwerk voor de speelplannen die vervolgens voor de verschillende wijken en kernen moeten worden uitgewerkt. Jaarlijks zal het college kiezen welke wijken/ kernen aan de beurt zijn.
september 2009	<p>De gemeente laat een nulmeting uitvoeren naar de kosten van de</p>

Datum	Gebeurtenis
	sportaccommodaties om inzicht te krijgen in de effecten van de gekozen 50%-subsidiemethode voor de huisvesting van sportverenigingen.
15 december 2009	<p>In het collegevoorstel en –besluit betreffende Platform Sport en Bewegen</p> <ul style="list-style-type: none"> – Op deskundigenadvies (enkele mensen door gemeente geselecteerd) en in lijn met de kadernota Wijk- en Buurtgericht Werken: instellen klankbordgroep brede sportcommissie. – De gemeente zal zo min mogelijk betrokken zijn bij het functioneren van het nieuwe sportorgaan en stelt geen vast budget beschikbaar.
22 december 2009	<p>De gemeente sluit een samenwerkingsovereenkomst af met het Platform Sport en Bewegen.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Het platform fungeert als adviesraad voor de gemeente en de adviezen hebben een zwaarwegend karakter. – Het platform heeft een plaats vooraan in het interactieve besluitvormingsproces. – Er zal in ieder geval vier keer per jaar overleg plaatsvinden tussen het platform en de wethouder Sport en de klantcoördinator Sport. – De gemeente stelt middelen beschikbaar voor de secretariële functie in het platform.
7 januari 2010	Een adviesbureau brengt offertes uit voor de twee vervolgonderzoeken naar aanleiding van de nulmeting gemeentelijke kosten.

Bijlage 3 Bronnenlijst en gesprekspartners

Auteur	Titel	Datum
Gemeente Heusden	Kadernota Sport en Bewegen gemeente Heusden	23 september 2008
Gemeente Heusden	Collegevoorstel en –besluit betreffende opzeggen sportraad, incl. conceptbrief bestuur sportraad en conceptbrief sportvereniging en raadsleden	11 november 2008
Keppel Interim & Advies (i.o. gemeente Heusden)	Sport in Heusden, het kostenbeeld – Nulmeting kosten sportaccommodaties voor inzicht en effecten gekozen 50%-subsidiemethode huisvesting sportverenigingen	september 2009
Gemeente Heusden	Stand van zaken notitie Kadernota Sport en Bewegen, incl. collegevoorstel en –besluit	1 december 2009
Gemeente Heusden	Aanvulling stand van zaken notitie Kadernota Sport en Bewegen betreffende eindrapportage nulmeting gemeentelijke kosten sportaccommodaties, incl. collegevoorstel en –besluit en samenvatting Eindrapportage nulmeting	1 december 2009
Gemeente Heusden	Collegevoorstel en –besluit betreffende Platform Sport en Bewegen	15 december 2009
Gemeente Heusden en Platform Sport & Bewegen	Samenwerkingsovereenkomst Platform Sport en Bewegen	22 december 2009
Keppel Interim & Advies	Twee offertes voor gemeente Heusden: bepalen tariefstructuur sportaccommodaties + formuleren criteria privatiseren	7 januari 2010
Stuurgroep Integrale Jeugdgezondheidszorg 0-19 jaar	Beleidsplan Integrale Jeugdgezondheidszorg 2004-2007 (bijlage ontbreekt!)	mei 2003
Gemeente Heusden	Nota Lokaal Gezondheidsbeleid Heusden op gezonde koers	16 december 2003
Gemeente Heusden	Nota Subsidies 2005 t/m 2007 gemeente Heusden	1 januari 2005
Gemeente Heusden	Nota Integraal Jeugdbeleid 2006-2009 gemeente Heusden	20 december 2005
Gemeente Heusden	Beleidsplan Wmo Iedereen doet mee in Heusden	18 december 2007
Gemeente Heusden	Kadernota Subsidiebeleid gemeente Heusden 2008	28 oktober 2008
Gemeente Heusden	Kern-, wijk- en buurtgericht werken voor een duurzaam en leefbaar Heusden	16 juni 2009
Gemeente Heusden	Spelenderwijs, Speelruimtebeleid in de gemeente Heusden 2009	2009
Gemeente Heusden	Notulen portefeuillehouderoverleg Sport	9 november 2009
Gemeente Heusden	Afstudeeronderzoek Sport, gezondheid en management – Maatschappelijke effecten van	4 januari 2010

Auteur	Titel	Datum
	sport en beweging in de gemeente Heusden door N. Jehoel	
Sportraad Heusden	Visiedocument sportraad Heusden 2006	Juni 2006
Gemeente Heusden	Raadsnotulen	Geen datum

Bij de evaluatie zijn de volgende personen betrokken:

Geïnterviewde	Functie
T. Blankers	Bestuurslid en jeugdsecretaris R.K.V.V. Nieuwkuijk (voetbalvereniging)
G. Branten	Penningmeester NDZW (korfbalvereniging)
W. Dijkstra	Portefeuillehouder sportzaken, gemeente Heusden
W. Hollemans	Lid AquAmigos (zwemvereniging)
R. Janse	Secretaris Minerva (volleybalvereniging)
A. Khodadadi	Secretaris SC Elshout (gymnastiekvereniging)
L. Kik	Bestuurslid Les Bouleurs de l'Enfer (jeu de boules vereniging)
B. Libregts	Voorzitter NDZW (korfbalvereniging)
H. van Logten	Secretaris HSV Victoria (handboogvereniging)
C. Martens	Beleidsmedewerker beleidsondersteuning welzijn, gemeente Heusden
P. Roijackers	Teamleider agogisch werk, Stichting de Twern
W.A. de Vaan	Secretaris DAK (atletiekvereniging)
T. Veldkamp - De Jong	Voorzitter VMHC (hockeyvereniging)
F. Verbaan	Klantcoördinator buitensportaccommodaties gemeente Heusden
J. Verbiesen	Manager team ondersteuning welzijn gemeente Heusden
B. Vermeulen	Manager sportbedrijf gemeente Heusden
M. Waaltersen	Secretaris MHCD (hockeyvereniging)
G. van Wijk	Lid Platform Sport en Bewegen en voorzitter sportraad